

TIIVISTELMÄ

Opetushallitus arvioi huhtikuussa 2008 B-ruotsin oppimistuloksia perusopetuksen päättövaiheessa. Kokeeseen sisältyi kuullun ja luetun ymmärtämisen, puhumisen ja kirjoittamisen sekä kieliopillisten rakenteiden tehtäviä. Tiedot kerättiin ositetulla otannalla 107 suomenkielisestä peruskoulusta, jotka edustivat kattavasti eri läänejä, EU-tavoitealueita ja kuntaryhmiä. Oppilaat poimittiin arviointiin kouluissa 9. vuosiluokalta systemaattista tasaväliotantaa käyttäen.

Reseptiivisen¹ kielitaidon ja kirjoittamisen kokeeseen osallistui 5 306 oppilasta, joista 2 693 poikaa ja 2 606 tyttöä. Puhumisen koe järjestettiin 52 koulussa, ja siihen osallistui 795 otosoppilasta.

Kokonaisuutena B-ruotsin osaaminen jäi tyydyttävälle tasolle; kaikkien osa-alueiden yhdistetty kokonaisosaaminen jää enintään arvosanan 7 tasolle. Oppilaista 61 % luokitui arvosanoja 6–8 vastaavalle taitotasolle. Koko kokeessa arvosanan 8 tasoisia oppilaita oli 21 %. Tätä heikompia oli 52 % ja parempia 27 % oppilaita. Tuottamiseen perustuvilla osa-alueilla, kirjoittamisessa ja puhumisessa, tulokset ovat selvästi heikompia kuin reseptiivisen kielitaidon alueella.

Reseptiivisessä kielitaidossa arvosanan 8 vaatimustason mukaiselle tasolle (A2.1)² pääsi 27 % oppilaita. Tällä taitotasolla oppilas pystyy ymmärtämään yksinkertaista puhetta tai seuraamaan keskustelua aiheista, jotka ovat hänelle välittömän tärkeitä sekä ymmärtää yksinkertaisia ja kaikkein tavanomaisinta sanastoa sisältäviä tekstejä. Mainitun hyvän osaamisen tason alapuolelle jäi 41 % oppilaita ja sen yllitti 32 % oppilaita.

Ratkaisuprosentteina tarkasteltuna reseptiivinen kielitaito oli yleistasoltaan keskimäärin tyydyttävää³ (53 % maksimipistemäärästä). Poikien ratkaisuosuus oli tyydyttävän alarajoilla, 48 % ja tyttöjen sen keskivaiheilla, 59 %. Erinomaisiin tuloksiin pääsi 5 % oppilaita (tytöt 7 %, pojat 2 %) ja heikon tuloksen sai 36 % oppilaita (tytöt 25 %, pojat 48 %).

Luetun ymmärtämisen kokeen keskimääräinen ratkaisuosuus oli 55 % (pojat 49 %, tytöt 60 %), kuullun ymmärtämisen 50 %, (pojat 47 %, tytöt 53 %) ja kieliopillisten rakenteiden 55 % (pojat 47 %, tytöt 62 %).

¹ Tässä arvioinnissa reseptiiviseen kielitaitoon luetaan sekä kuullun ja luetun ymmärtäminen että kieliopilliset rakenteet.

² Taitotasot: A1.1, A1.2, A1.3, A2.1, A2.2, B1.1, B1.2, B2.1, B2.2 ja C1.

³ Ratkaisuosuuksia esiteltäessä *erinomaisena* on pidetty tasoa, jonka saavuttaneet ovat osanneet enemmän kuin 85 % reseptiivisestä kokeesta, *tydyttävänä* tai *hyvänä* 45–85 % ja *heikkona* alle 45 %:n osaamistasoa. Tätä jakoa käytettiin vuoden 2001 ruotsin kielen B-oppimäärän arvioinnissa. Sitä on sovellettu tässä arvioinnissa vertailtavuuden mahdollistamiseksi.

Reseptiivisen kielitaidon taso oli samankaltaista maan eri osissa. Koulujen keskiarvot vaihtelivat välillä 34–66 %. Vain yhden koulun keskiarvo oli korkeampi, 73 %.

Kirjoittamisessa hyvän arvosanan 8 vaatimustasolle (A1.3) pääsi 19 % oppilaista. Tällä tasolla selviytyy kirjoittamalla kaikkein tutuimmissa, helposti ennakoitavissa, arkisiin tarpeisiin ja kokemuksiin liittyvissä tilanteissa. Poikien tyypillinen osaaminen jäi tasolle A1.2. Oppilaista 14 % jäi alimman taitotason A1.1 alapuolelle. Pojista 21 % jäi kirjoittamisen kokeessa alle taitotason A1.1.

Pubumisen tehtävissä hyvän arvosanan edellyttämälle tasolle (A.1.3) pääsi 16 % oppilaista. Kokeessa annetun näytön perusteella tyypillisiä taitotasoja olivat A1.1–A1.2. Tasolle A1.2 sijoittui 26 % oppilaista. Tällä tasolla puhuja osaa viestiä suppeasti joitakin välittömiä tarpeita ja kysyä ja vastata henkilökohtaisia perustietoja käsittelevissä vuoropuheluissa ja tarvitsee usein puhukumppanin apua. Alimman taitotason A1.1 alapuolelle jäi 18 % oppilaista. Pojista 23 % jäi puhumisen kokeessa alle taitotason A1.1.

Lukioon aikovien oppilaiden reseptiivisen kielitaidon kokeen ratkaisuosuus oli keskimäärin hyvä (63 % maksimipistemäärästä) ja ammatilliseen koulutukseen hakeutuvien oppilaiden keskimäärin heikko (41 %). Lukioon aikovien oppilaiden kuullun ymmärtämisen ratkaisuprosentti oli 19, luetun ymmärtämisen 22 ja rakenteiden hallinnan 25 prosenttiyksikköä korkeampi kuin ammatillista koulutusta suunnittelevilla oppilailla.

Sekä lukioon että ammatilliseen koulutukseen hakeutuvien tyttöjen tulokset olivat jokaisella arvioidulla kielitaidon osa-alueella parempia kuin vastaavaa koulutusta harkitsevien poikien tulokset keskimäärin.

Arvosanakäytännöt vaihtelivat suuresti kouluittain: todistuksiinsa hyvän arvosanan (8) saaneiden oppilaiden reseptiivisen kielitaidon taso tässä arvioinnissa saattoi jossakin koulussa olla keskimäärin 45 %, toisessa koulussa taas 80 % enimmäispisteistä.

Lukuun ottamatta kuullun ymmärtämisen osakoetta kansallisen kokeen ratkaisuprosentti oli reseptiivisen kielitaidon kokeissa jokaisella kouluarvosanatasolla pojilla alempi kuin tytöillä. Lukioon pyrkivillä oppilailla oli korkeampi ratkaisuprosentti kuin ammatilliseen koulutukseen hakeutuvilla, vaikka todistuksissa arvosanat olivat olleet samat. Pojat, erityisesti ammatilliseen koulutukseen aikovat, näyttävät saavan arvosanansa jonkin verran vähemmällä osaamisella kuin tytöt.

Riippumatta koulutustavoitteistaan pojat suhtautuvat kielteisesti ruotsin kieleen oppiaineena, omaan menestymiseensä sen opiskelussa sekä sen hyödyllisyyteen. Ammatilliseen koulutukseen aikovat tytöt olettavat ruotsin kielestä voivan olla hyötyä. Lukioon aikovien tyttöjen käsitykset itsestään ruotsin kielen oppijoina, kielestä saatavasta hyödystä ja siitä pitämisestä ovat myönteisiä.

Tuloksia verrattiin vuonna 2001 järjestetyn vastaavan arvioinnin tuloksiin. Kuuden vuoden kuluessa osaamisen taso on laskenut kaikilla reseptiivisen kielitaidon osa-alueilla.

asiasanat: arviointi, B-ruotsi, taitotasot, asenteet, perusopetus